
INFORMĀCIJA PAR LIETU Nr. 2016-16-01

“Par Solidaritātes nodokļa likuma 3., 5. un 6. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam”

SATVERSMES TIESA šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētāja Ineta Ziemele, tiesneši Artūrs Kučs, Gunārs Kusiņš, Aldis Laviņš, Jānis Neimanis, Sanita Osipova un Daiga Rezevska, **2017. gada 10. oktobrī plkst. 10:00** izskata lietu tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos.

Lietas dalībnieki

Pieteikumu iesniedzējas: 9 juridiskās personas.

Pārstāvji: zvērināta advokāte Alisa Leškoviča un Kaspars Strazds.

Četras lietas pēc šo juridisko personu pieteikumiem Satversmes tiesā ierosinātas par identiskiem prasījumiem, turklāt minēto pieteikumu juridiskais pamatojums pēc būtības balstīts uz līdzīgiem apsvērumiem un pieteikumi satur līdzīgu juridisko pamatojumu. Lai sekmētu vispusīgāku un ātrāku lietu izskatīšanu, Satversmes tiesa nolēma lietas Nr. 2016-16-01, Nr. 2016-17-01, Nr. 2016-18-01, Nr. 2017-30-01 apvienot un izskatīt vienā lietā Nr. 2016-16-01.

Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu: Saeima.

Pārstāvji: Saeimas Juridiskā biroja vecākā juridiskā padomniece Ilze Tralmaka un Finanšu ministrijas Eiropas Savienības fondu lietu departamenta direktors Mārtiņš Brencis.

Pieaicinātās personas

1. Latvijas Republikas tiesībsargs.
2. Finanšu ministrija.
3. Labklājības ministrija.
4. Valsts ieņēmumu dienests.
5. Biedrība “Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera”.
6. Biedrība “Latvijas Darba devēju konfederācija”.
7. *Dr. oec.* Kārlis Ketners.

Apstrīdētās normas

Solidaritātes nodokļa likuma 3. pants:

“Nodokļa objekts ir ienākums, kas noteikts likuma “Par valsts sociālo apdrošināšanu” 14. un 20.² pantā¹ un pārsniedz attiecīgajam kalendāra gadam noteikto valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta (turpmāk — obligāto iemaksu objekts) maksimālo apmēru.²”

Solidaritātes nodokļa likuma 5. pants:

“Nodokļa maksātāji ir darba devēji, darba ņēmēji, iekšzemes darba ņēmēji pie darba devēja — ārvalstnieka, ārvalstu darba ņēmēji pie darba devēja — ārvalstnieka — un pašnodarbinātie, kuri pakļauti valsts sociālajai apdrošināšanai un kuru ienākumi taksācijas periodā pārsniedz saskaņā ar likumu “Par valsts sociālo apdrošināšanu” noteikto obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru.”

Solidaritātes nodokļa likuma 6. pants:

“Nodokļa likme atbilst obligāto iemaksu likmei, kas noteikta saskaņā ar likuma “Par valsts sociālo apdrošināšanu” 18. pantu³.”

---

¹ [...] Darba devēja un darba ņēmēja obligāto iemaksu objekts ir visi algotā darbā aprēķinātie ienākumi, no kuriem jāietur iedzīvotāju ienākuma nodoklis, neatskaitot neapliekamo minimumu, nodokļu atvieglojumus un attaisnotos izdevumus, par kuriem nodokļu maksātājam ir tiesības samazināt apliekamo ienākumu. [...]

² No 2014. gada 9. decembra līdz 2016. gada 23. augustam valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu maksimālais apmērs bija noteikts **48'600 EUR gadā** (*Ministru kabineta 2014. gada 9. decembra noteikumi Nr.756 “Grozījumi Ministru kabineta 2013. gada 17. decembra noteikumos Nr.1478” Noteikumi par valsts sociālās apdrošināšanas obligāto un brīvprātīgo iemaksu objekta minimālo un maksimālo apmēru”* 1.1. punkts). Kopš 2016. gada 23. augusta valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu maksimālais apmērs noteikts **52'400 EUR gadā** (*Ministru kabineta 2013. gada 17. decembra noteikumu Nr. 1478 “Noteikumi par valsts sociālās apdrošināšanas obligāto un brīvprātīgo iemaksu objekta minimālo un maksimālo apmēru”* 5. punkts).

³ Obligāto iemaksu likme, ja darba ņēmējs tiek apdrošināts visiem sociālās apdrošināšanas veidiem, ir 34,09 procenti, no kuriem 23,59 procentus maksā darba devējs un 10,50 procentus — darba ņēmējs (*likuma “Par valsts sociālo apdrošināšanu” 18. panta pirmā daļa*).

Papildus skatīt: **Obligāto iemaksu likmes apmērs un sadalījums pa apdrošināšanas veidiem**. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras mājaslapā ievietota tabula, kurā var apskatīt obligāto iemaksu atšķirīgās likmes darba devējiem un darba ņēmējiem atbilstoši sociālās apdrošināšanas veidam. [*Pieejams Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras mājaslapā:*

<http://www.vsaa.lv/lv/pakalpojumi/stradajosajiem/iemaksas/iemaksu-likmes-apers-un-sadalijums-pa-apdrosinanasan-veidiem> (skatīts: 09.10.2017.)]

Solidaritātes nodokļa likums tika pieņemts Saeimā 2015. gada 30. novembrī (“Par valsts budžetu 2016. gadam” likumprojektu paketes ietvaros). Solidaritātes nodokļa likums tika izsludināts 2015. gada 18. decembrī un stājās spēkā 2016. gada 1. janvārī.

Augstāka juridiska spēka norma

Satversmes 91. panta pirmais teikums:

“Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā.”

Pieteikumu iesniedzēju galvenās tēzes

Pieteikumu iesniedzējas lūdz izvērtēt apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Pieteikumu iesniedzējas ir darba devējas, kas nodarbina darba ņēmējus, kuru ienākumi no darba algas gadā pārsniedz obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru. Tādējādi atbilstoši apstrīdētajām normām arī tām kā darba devējām iestājas solidaritātes nodokļa maksāšanas pienākums Solidaritātes nodokļa likumā noteiktajā apmērā.

Pieteikuma iesniedzējas uzskata, ka apstrīdētās normas ierobežoto tām Satversmē noteiktās pamattiesības uz vienlīdzīgu attieksmi, jo paredzot atšķirīgu attieksmi pret darba devējiem, kas atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos. Pieteikumu iesniedzējas uzskata, ka tās atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos ar citiem iekšzemes darba devējiem, kuri nodarbina darba ņēmējus un veic par viņiem valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, kas šo iemaksu objekta maksimālo apmēru nepārsniedz. Apstrīdētās normas pasliktinot to darba devēju situāciju, kuri nodarbina augsti kvalificētus speciālistus, nostādot tos neizdevīgākā pozīcijā attiecībā pret citiem darba devējiem, kas šādus darbiniekus nenodarbina.

No Solidaritātes likuma mērķa ierietot, ka nodokļu regresivitātes mazināšana un valsts pamatbudžeta papildināšana sociāla rakstura izmaksu finansēšanai tiekot īstenota, galvenokārt palielinot nodokļu slogu darba ņēmējiem, nevis darba devējiem. Tomēr lielāko daļu no kopējā solidaritātes nodokļa sloga maksājot tieši darba devēji. Turklāt pieteikumu iesniedzēju ieskatā likumdevējs neesot izvērtējis alternatīvas, kas mazāk ierobežotu darba devēju tiesības.

Pieteikumu iesniedzējas arī uzskata, ka apstrīdētās normas paredz atšķirīgu attieksmi pret darba devējiem, kas maksā solidaritātes nodokli, attiecībā uz nodokļa likmju piemērošanu. Likumdevējs bez objektīva pamata esot noteicis atšķirīgu solidaritātes nodokļa likmi darba devējiem atkarībā no tā, kādiem sociālās apdrošināšanas riskiem darbinieks ir pakļauts. Tādējādi ar apstrīdētajām normām esot paredzēta atšķirīga attieksme pret darba devējiem, kas nodarbina darba ņēmējus ar ienākumiem virs obligāto iemaksu objekta maksimālā apmēra, kuri tiek apdrošināti visiem sociālās apdrošināšanas veidiem, un tādiem darba devējiem, kuri nodarbina šādus darba ņēmējus, kas visiem sociālās apdrošināšanas veidiem apdrošināti netiek.

Institūcijas, kas izdevusi apstrīdēto normu, – Saeimas – galvenās tēzes

Saeima nepiekrīt pieteikuma iesniedzēju viedoklim un uzskata, ka apstrīdētās normas atbilst Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Saeima norāda, ka solidaritātes nodoklis ir specifisks darbaspēka nodoklis. Solidaritātes nodokļa maksāšanas pienākums esot noteikts ne tikai darba ņēmējiem, kuru ienākumi no darba algas pārsniedz obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru, bet arī tiem darba devējiem, kuri šīs darba algas izmaksā. Solidaritātes nodokļa likuma izstrādes un izskatīšanas gaitā esot plaši diskutēts par to, ka solidaritātes nodokļa maksātāji būs arī darba devēji. Tādēļ no Solidaritātes nodokļa likuma mērķa ierietot, ka solidaritātes nodokļa maksāšanas pienākums esot vērsts arī uz darba devējiem, lai mazinātu darba devējiem noteiktā nodokļu sloga regresivitāti.

Saeima nepiekrīt pieteikumu iesniedzēju apgalvojumam, ka attiecībā uz noteikto nodokļu slogu tie darba devēji, kas nodarbina darba ņēmējus, kuru ienākumi pārsniedz obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru, atrastos vienādos un salīdzināmos apstākļos ar darba devējiem, kuru darbinieku ienākumi šādu līmeni nerasniedz. Likumdevēja izvēle attiecībā uz to personu kategoriju, kurai nosakāms nodokļa maksāšanas pienākums, esot politiska izšķiršanās. Turklāt solidaritātes nodokļa maksātājiem varot tikt piemērota atšķirīga nodokļa likme atkarība no tā, kādiem sociālās apdrošināšanas veidiem attiecīgais darba ņēmējs ir apdrošināts.

Saeima norāda, ka Solidaritātes nodokļa maksāšanas pienākumam kā tiesību ierobežojumam esot legītīms mērķis – sabiedrības labklājības aizsardzība. Solidaritātes nodokļa maksājums nodrošinot nepieciešamos ieņēmumus valsts pamatbudžetā, kuri varot tikt izmantoti iedzīvotāju labklājības

līmeņa nevienlīdzības mazināšanai, tādējādi apstrīdētajās normās ietvertais tiesību ierobežojums esot piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai.

Saeima uzsver, ka Solidaritātes nodokļa likumprojekts esot bijis iekļauts 2016. gada valsts budžeta likumprojektu paketē. Šis likumprojekts esot vairākkārt apspriests gan Ministru kabinetā, gan Saeimas atbildīgās komisijas sēdēs, kurās vairākkārt esot uzklauti sociālo partneru priekšlikumi un iebildumi. Apstrīdēto normu pieņemšanas procesā esot konceptuāli analizēti gan nodokļa maksāšanas pienākuma noteikšanai alternatīvi pasākumi, gan iespējamās nodokļa administrēšanas sistēmas alternatīvas.

Tiesas process

2017. gada 10. oktobrī tiek uzsākta lietas Nr. 2016-16-01 izskatīšana. Atbilstoši Satversmes tiesas likumam nolēmums lietā Nr. 2016-16-01 tiks pieņemts ne vēlāk kā 30 dienas pēc pēdējās tiesas sēdes. Nolēmumu lietā Nr. 2016-16-01 Satversmes tiesa pasludinās tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos. Par tiesas sēdes laiku un dienu tiks izsūtīta preses relīze.

Informācija sagatavota ar mērķi informēt par Satversmes tiesā izskatāmās lietas faktiskajiem apstākļiem un lietas dalībnieku apsvērumiem. Tā nav uzskatāma par sprieduma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājaslapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Ketija Strazda

Satversmes tiesas priekšsēdētāja palīdze

Ketija.Strazda@satv.tiesa.gov.lv

67830737, 26200580